

El Nadal de Foix

Jordi Llavina - Poeta

Un dels llibres més bells i fondos que s'han escrit en català sobre l'experiència nadalenca és *Onze nadals i un cap d'any*, de J.V. Foix. L'obra mostra una unitat indiscutible, tot i que es tracta d'un recull de poesies de circumstàncies: les que el poeta va escriure, publicar i enviar als amics, acompanyades d'il·lustracions firmades per diversos pintors, entre els anys 1948 i 1958. És un llibre inequívocament foixià, que barreja elements molt diversos i en fa una sorprenent matèria lírica. Quina figura no pot resultar més sintètica i admirable, en aquest sentit, que la d'uns “mecànics de remença” que duen al Nen, com a penyora d'adoració, “olis nous de llibertat”!

Aquí hi ha dos poemes memorables que no haurien de deixar de figurar mai en una antologia de la producció de l'autor: “També vindrem, Infant, a l'hora vella” i “Si jo fos marxant a Prades”. El primer s'hauria de llegir costat per costat dels sonets de *Sol, i de dol*, i aporta una de les perspectives més valuoses i completes de l'univers foixià: la “leica i els pàl·lids pensaments” d'un vers conviuen, així, amb les “Cançons d'hivern en fontanes de murta / D'un monestir i un castell transparents” de dos versos consecutius. Però aquest magnífic poema, síntesi prodigiosa i estandard de l'estil de l'autor, constitueix, encara, l'exemple més rotund de l'operació que Foix intenta dur a terme en els poemes de l'obra: dotar d'un contingut nou, extremament personal, un material tan tradicional com el de Nadal. Fins a transgredir-ne el sentit religiós i tot. “També vindrem, Infant, a l'hora vella / Com a pagès, per ser més sols amb Tu”: el d'aquests dies sol ser un temps molt íntim, personal. El jo del poema ofereix tot de coses a Jesús; algunes, tan poc previsibles com és ara “llibres marcits” i “segells nous de la Teva naixença”. Foix és un autèntic campió a l'hora d'harmonitzar temps històrics diversos i de presentar el barreig de vigília i somni com si es tractés d'un temps susceptible de ser viscut per a qualsevol. El final d'aquest poema sempre m'ha semblat d'una irredimible tristesa: “Vindré mudat, al costat de la dona, / Amb els vestits de quan ens vam casar.”

A “Ho sap tothom...”, la bona nova del naixement de Jesús va passant de boca en boca. I la calculada repetició del vers “A cal fuster hi ha novetat” ens produeix una sensació de consciència bategant i gairebé d'eufòria. “Si jo fos marxant a Prades”, com tantes altres peces de l'autor, utilitza uns quants topònims nostrats i en fa categoria de llocs

universals. Quina puresa lírica, la del pescador que “Us portaria, d'albada, / Llobina, verat i orada / Frescosos de barca i llum”! I quina meravella, aquest desenllaç: “Voldria essé l'altre hom / I beure a la canella / De l'Aigua del Teu Nom, / Al girant de l'estrella.”